

Ympäristöministeriö

kirjaamo@ym.fi

timo.turunen@ym.fi

Lausuntopyyntö 8.5.2017

Lausunto luonnoksesta valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita koskevaksi valtioneuvoston päätökseksi YM001:00/2016

Ympäristöministeriö on pyytänyt lausuntoa valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden uudistamista koskevasta valtioneuvoston päätösluonnoksesta 30.6.2017 mennessä. Ministeriön tavoitteen mukaan uudistetut tavoitteet tulisivat voimaan loppuvuodesta 2017.

Pirkanmaan ELY-keskuksen lausunto

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet on luonnoksessa jaettu viiteen teemaan: Toimivat yhdyskunnat ja kestävä liikkuminen, Tehokas liikennejärjestelmä, Terveellinen ja turvallinen elinympäristö, Elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä Luonnonvarat ja uusiutumiskykyinen energiahuolto. Tavoitteita ei ole jaoteltu yleis- ja erityistavoitteisiin. ELY-keskuksen näkemyksen mukaan kokonaisuus on hyvä ja esitetty malli korostaa tavoitteiden läpäisevyyttä alueiden käytössä.

Pirkanmaan ELY-keskus pitää erittäin hyvänä, että VAT-uudistuksessa on huomioitu tavoitteet vähähiilisen yhdyskuntaan siirtymisestä. Muun muassa olemassa olevaan rakenteeseen tukeutuva yhdyskuntakehitys, liikennejärjestelmän toimivuus ja taloudellisuus sekä ilmastomuutoksen huomioon ottaminen rakennetussa ympäristössä ovat perusteltuja tavoitteita osana alueidenkäytön ohjausjärjestelmää. Ilmastomuutoksen torjunnan haasteellisuuden vuoksi ELY-keskus esittää, että käsitteen "vähähiilinen yhdyskuntarakenne" asemesta harkittaisiin hiilineutraaliuden käsitteen käyttöönottoa. Itse tavoitteissa tulisi läpileikkaavasti ja kokoavasti esittää suunnittelullisia keinoja hiilineutraaliin tavoitteeseen pääsemiseksi. Olemassa olevaan rakenteeseen tukeutumisen lisäksi tavoitteita voidaan edistää esimerkiksi alueiden tai rakennusten sijoittamisella suhteessa energialähteisiin tai houkutteleviin kevyen liikenteen yhteyksiin ja viherpalveluihin. Viheralueiden kytkeminen mukaan hiilinieluinä olisi myös perusteltua. Matkaketjut ja uudet liikenteen teknologiat tulevat osaltaan muuttamaan nykyistä ajattelua, mikä tulisi jo nyt ottaa tavoitteistossa huomioon.

Toimivat yhdyskunnat ja kestävä liikkuminen

Otsikossa mainitun tavoitekokonaisuuden yhtenä lähtökohtana on erityisesti kaupunkiseuduilla kohtuuhintaisten asuntojen riittävä tarjonta ja sen myötä työvoiman saatavuuden ja elinkeinoelämän kilpailukyvyn edistäminen. Näiden tavoitteiden toteuttaminen tulisi varmistaa maapoliittisin toimenpitein. ELY-keskus esittää tarvittavien toimintaperiaatteiden täsmentämistä tavoitteiden taustaa ja tarvetta kuvaavassa osiossa.

Terveellinen ja turvallinen elinympäristö

Elinympäristön laadun turvaamisen yhtenä tavoitteena on, että alueidenkäytöllä ehkäistään melusta, tärinästä ja huonosta ilmanlaadusta aiheutuvia terveyshaittoja. Luonnoksen tausta-aineistossa on haittatekijöistä mainittu myös liikenteen ja tuotantotoiminnan päästöt maaperään ja veteen. Pirkanmaan ELY-keskus näkee alueidenkäytön prosessien ja pilaantuneiden maa-alueiden riskienhallinnan tukevan toisiaan maankäytön muutoksissa kestävällä tavalla ja esittää, että tavoitteisiin lisätään myös pilaantuneista maa-alueista aiheutuvien terveyshaittojen ehkäisy alueidenkäytön keinoin.

Nyt voimassa olevissa valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa eheytyvän yhdyskuntarakenteen ja elinympäristön laadun tavoitteet on kirjattu muotoon: "Suuronnettomuusvaaraa aiheuttavat laitokset sekä vaarallisten aineiden kuljetusreitit ja niitä palvelevat kemikaaliratapihat on sijoitettava riittävän etäälle asuinalueista, yleisten toimintojen alueista ja luonnon kannalta herkistä alueista."

Lausunnolla olevasta kirjauksesta on jätetty pois vaarallisten aineiden kuljetusreittien osuus, jolloin kemikaaliratapihojen voidaan käsittää palvelevan kuljetusreittien sijaan vaaraa aiheuttavia laitoksia. Pirkanmaa ELY-keskuksen näkemyksen mukaan kemikaaliratapihat ovat kuitenkin suuronnettomuusvaaraa aiheuttavista laitoksista riippumattomia ratapiha-alueita, joilla vaarallisten aineiden kuljetustoiminnasta, vaunujen käsittelystä ja tilapäisestä säilytyksestä aiheutuvat vaarat on tunnistettava ja otettava alueidenkäytön ratkaisuihin huomioon. Suuronnettomuusvaaraa aiheuttavat laitokset ja vaarallisten aineiden kuljetusratapihat tulisi alueidenkäyttötavoitteissa huomioida toisistaan erillisinä toimintoina jo niiden säädöspäätöksensä erillisyydenkin vuoksi (SEVESO-direktiivi ja VAK-lainsäädäntö).

Kemikaaliratapiha määritellään Valtioneuvoston ympäristönsuojelusta antamassa asetuksessa ratapihaksi, jolla siirretään terveydelle tai ympäristölle vaarallisia kemikaaleja kuljetusvälineestä toiseen tai varastoon taikka varastosta kuljetusvälineeseen. Määrittelystä ei yksiselitteisesti käy ilmi vaunujen käsittelyyn ja säilytykseen liittyvät ratapihatoiminnot. VR:n ja Onnettomuustutkintakeskuksen aineistojen perusteella tyypillisiin vaarallisten aineiden kuljetuksiin liittyvä onnettomuus on ollut VAK-vaunujen suistuminen vaihtotyössä hiljaisella nopeudella liikuttaessa. ELY-keskus esittää, että kemikaaliratapihan asemesta käytettäisiin määritelmää vaarallisten aineiden kuljetusratapiha tai VAK-ratapiha.

ELY-keskus pitää myös tärkeänä, että tavoitteesta käy ilmi sen soveltamismahdollisuus siinäkin tapauksessa, että olemassa olevan suuronnettomuusvaarallisen kohteen läheisyyteen suunnitellaan uudenlaista maankäyttöä. Uusia asuin-alueita tai muita herkkiä toimintoja ei ole perusteltua sijoittaa vaara-alueelle varmistamatta riittävää riskienhallintaa.

Uusiutumiskykyinen energiahuolto

Siltä osin kun tavoitteeksi on asetettu, että tuulivoimalat pyritään sijoittamaan ensisijaisesti suuriin yksiköihin, ELY-keskus esittää täsmennettäväksi laitteiden kokoluokkaa ja niitä lähtökohtia, joiden mukaan sijoittaminen suuriin yksiköihin on perusteltua.

Lopuksi

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat mahdollistaneet kaavaohjauksessa maankäyttöratkaisujen kannalta merkityksellisten tekijöiden huomioon ottamisen ja kaavakokonaisuuden arvioinnin kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti.

Pirkanmaan ELY-keskus pitää tärkeänä että valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet säilyvät edelleen osana maankäyttö- ja rakennuslain mukaista alueidenkäytön suunnittelujärjestelmää maakunta-, yleis- ja asemakaavojen ohella siten, että niiden avulla voidaan varmistaa jatkossakin valtakunnallisesti merkittävien asioiden huomioon ottaminen maakuntien ja kuntien kaavoituksessa sekä viranomaisten toiminnassa.

Johtaja

Olli Madekivi

Ylitarkastaja

Elina Viitanen

